

BOEKBESPREKINGEN

DE BROEDVOGELS VAN HET ZUIDELIJK PEELGEBIED

J. VAN DER COELEN & C. VAN SEGGELEN.

Rapport van de Provincie Limburg in de reeks "Avifaunakaractering Limburg". 179 Blz.; te bestellen bij de Bibliotheek van de Provincie Limburg, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht. Prijs f 25.

Eén jaar na de publicatie van de avifaunakaractering van Deelgebied I, het noordelijk Peelgebied, verscheen die van Deelgebied II, het zuidelijk Peelgebied. Als U dan nog weet, dat dit jaar voor de vierde keer achter elkaar werd gekarteerd - onderzoek werd het gebied tussen Mook en Venlo - dan kunt U wel stellen, dat de Provincie Limburg dit project voortvarend ter hand heeft genomen!

De opzet van het rapport is gelijk aan die van het voorafgaande: na de samenvatting en de inleiding volgen beschrijvingen van het onderzochte gebied, de onderzoeksmethode, de betrouwbaarheid van de verkregen resultaten en de weersomstandigheden tijdens het onderzoek. Het grootste deel van het rapport wordt in beslag genomen door de bespreking van het voorkomen van zowel alle kwantitatief als kwalitatief onderzochte vogelsoorten. Tot slot wordt aan de hand van de verzamelde gegevens de vogelkundige betekenis van de verschillende deelgebieden in het onderzoeksgebied vastgesteld.

Deelgebied II beslaat een oppervlakte van ongeveer 30.000 ha en wordt in het zuidwesten begrensd door het Kanaal van Wessem naar Nederweert en het in het verlengde daarvan liggende deel van de Zuid-Willemsvaart, in het noordwesten door de Limburgs-Brabantse grens en de autosnelweg Venlo-Eindhoven, in het zuiden door de lijn Neer-Roggel-Leveroy en in het zuidoosten door de Maas.

Het landschap is gevarieerd. De terreinen tussen Nederweert-Eind en Meijel, voormalige Peelgebieden, zijn nog open, met nog veel grasland, waar, vooral op de nog wat drassige plekken, weidevogels voorkomen. Hier treffen we dan ook de weinige plaatsen met open water aan: de Groote Peel, de Banen, het Sarsven en Landgoed 't Kruis. In het zuidoostelijk deel van het zuidelijk Peelgebied komt op de dekzanden veel naaldbos voor (ongeveer 5000 ha).

De vogelaar is natuurlijk het meest geïnteresseerd in hoofdstuk 6, waarin een overzicht wordt gegeven - deels kwantitatief, deels kwalitatief - van de aangetroffen vogelsoorten. Deze gegevens werden door acht kundige vogelaars verzameld in de periode eind maart tot medio juli 1991. In 105 telgebieden stelde men in totaal het respectabele aantal van 125 soorten broedvogels vast. Het belang van het zuidelijk Peelgebied blijkt uit het feit, dat van 28 van de 92 kwantitatief onderzochte soorten

20% of meer van de Limburgse populatie in dit deel van de provincie broedt. Van de Zwarte stern, Blauwborst, Geoorde fuut, Kleine karekiet, Kraaiend en Slobend is dit percentage zelfs ongeveer 50% of meer. Dit heeft natuurlijk alles te maken met de hier aanwezige moerasgebieden, waardoor het zuidelijk Peelgebied voor moeras- en watervogels provinciaal van groot belang is. Hetzelfde geldt voor de weidevogels Grutto (45-50%) en Wulp (30-40%). Van de helaas steeds meer in aantal afnemende Ortolanen werden nog maar 5-6 paren aangetroffen. Slecht is het de kiekendieven vergaan! Met een beetje weemoed herinner ik mij de gouden jaren 1960/1961, toen er alleen al in de Groote Peel zeven paren Grauwe, twee paren Blauwe en één paar Bruine Kiekendieven broedden en daarbuiten nog eens drie paren Bruine Kiekendieven! Van dat alles is er in het hele gebied maar één paar Bruine Kiekendieven overgebleven. Maar het meest verbijstend heeft mij eigenlijk het volledig verdwijnen van de Grauwe gors, een soort, wiens gezang vijftientig jaar geleden nog net zo bij het landschap hoorde als de mijter bij Sinterklaas. Over het Korhoendrama zwijg ik maar liever.

Toch zijn er ook lichtpunten. De Patrijs is daar een bijvoorbeeld van. Landelijk bezien is deze vogel een kandidaat voor de Rode Lijst, maar hier is hij nog betrekkelijk talrijk. Een ander voorbeeld is de Bonthe vliegenvanger. In de zestiger jaren nog een zeldzaamheid in Limburg, heeft deze soort nu, waarschijnlijk mede dank zij de vele nestkasten, in deze contreien vaste voet aan de grond gekregen. Wat erg kort door de bocht lijkt het mij om op grond van twee waarnemingen in het broedseizoen bij de Purperreiger te spreken van een waarschijnlijk broedgeval.

Maar hoe interessant al deze verzamelde gegevens voor de vogelaar ook mogen zijn, voor hem zijn ze niet in de eerste plaats bedoeld. De algemene doelstelling van het project is het onderscheiden en omgrenzen van ornithologisch belangwekkende gebieden in Limburg. Het dient, samen met andere bestanden over natuurwaarden, als basis voor de advisering van het provinciaal bestuur over de ecologische aspecten van het beleid op de terreinen van ruimtelijke ordening, natuur en landschap en milieubeheer. Het belangrijkste hoofdstuk van het rapport is daarom hoofdstuk 7. In dit hoofdstuk worden met behulp van de in het veld verzamelde gegevens de verschillende deelgebieden van de zuidelijke Peel vogelkundig gewaardeerd. Hiertoe is een methodiek ontwikkeld volgens welke de voorkomende vogelsoorten in vier ecologische hoofdgroepen zijn ondergebracht. Dit zijn:

1. soorten van bossen, parklandschappen en heide
2. soorten van bosranden, struwelen en ruigten
3. soorten van open akker- en weidegebieden
4. soorten van (peel-)moerassen, plassen en beken.

De in hoofdstuk 7 opgenomen kaartjes geven per hoofdgroep duidelijk weer, welke gebieden voor deze hoofdgroep van belang zijn. Bekijk je bijvoorbeeld figuur 18, die de belangrijkste gebieden voor soorten van (peel-)moerassen, plassen en beken weergeeft, dan herken je in één oogopslag de grootste watergebieden Groote Peel, de Zoom, Noordervaart, Sarsven en de Banen. Niet dat dat zo opzienbarend is, maar het geeft vertrouwen in de betrouwbaarheid van de waarderingskaarten van de andere hoofdgroepsoorten, waarvan de verspreiding over het onderzoeksgebied minder voor de hand ligt.

Niet voor niets is men bij de kartering van de vogelstand begonnen met de noordelijkste delen van de provincie. Het provinciaal bestuur is namelijk bezig met het opstellen van een streekplan voor dit gebied. In zo'n streekplan wordt aangegeven waar in noordelijk Limburg gewoond en gewerkt wordt, met alles wat daarbij hoort en waar natuur en landschap de boventoon voeren. In dat verband is het natuurlijk handig om te weten waar de laatste Ortolanen broeden om te voorkomen, dat toevallig op die plaats de bouw van een groot kassencomplex wordt voorzien.

Samenvattend: een rapport, dat voor iedereen die - om welke reden dan ook - belangstelling heeft voor de vogels in onze provincie en de gebieden waarin ze voorkomen, veel interessante leesstof biedt.

Het is te hopen, dat de beleidsmakers én de politici de steeds groter wordende schat van gegevens over onze natuur goed gebruiken.

Paul Spreuwenberg

HET HIJGEND HERT EN ANDERE HOOGSTANDJES DIERLIJKE PASSIE EN PARING

JOHN SPARKS. Vertaling door Midas Dekkers, uitgegeven door Het Spectrum te Utrecht, ISBN 90 247 3251 1. Prijs in de boekhandel f 27,50.

Een middeldikke paperback, grof papier, met zo'n titel en door de inmiddels wel overbekend geworden Midas Dekkers (waarschijnlijk wel vrij) vertaald. Dat kan niet missen: een smakelijk boek over sex bij mens en dier, dat er als koek moet ingaan bij een groot lezerspubliek. Midas noemt de dingen bij hun naam, hij overdrijft, betreft alles op de mens zelf, en schrijft in een lichte, ironische manier. Een succesformule die hij al jaren toepast. Ook dit boek zal goed verkocht worden.

Henk Hillegers